

Sygn. akt VIII GC 303/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 lutego 2017 r.

Sąd Okręgowy w Szczecinie Wydział VIII Gospodarczy

w składzie następującym:

Przewodniczący SSO Agnieszka Górka

Protokolant: Joanna Drobińska

po rozpoznaniu w dniu 25 stycznia 2017 r. w Szczecinie

sprawy z powództwa Stoczni (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w P.

przeciwko Skarbowi Państwa – Komendantowi Komendy (...) w Ś.

o zapłatę

I zasądza od pozwanego Skarbu Państwa – Komendanta Komendy (...) w Ś. na rzecz Stoczni (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w P. kwotę 89.998 (osiemdziesięciu dziewięciu tysięcy dziewięćset dziewięćdziesięciu ośmiu) złotych z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 24 grudnia 2015 r.;

II oddala powództwo w pozostałej części;

III zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 10.635 (dziesięciu tysięcy sześciuset trzydziestu pięciu) złotych tytułem kosztów procesu.

Sygn. akt **VIII GC 303/16**

UZASADNIENIE

Pozwem wniesionym w dniu 21 marca 2016 r. powódka Stocznia (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P. domagała się zasądzenia od pozwanego Skarbu Państwa – Komendanta Komendy (...) w Ś. kwoty 99.998 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 24 grudnia 2015 r. Jednocześnie wniosła o zasądzenie od pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu powódka podała, iż pomiędzy powódką a pozwanym została zawarta w dniu 31 lipca 2015 r. umowa nr (...) - (...), na podstawie której powódka miała wykonać na rzecz pozwanego prace remontowe bloków pontonowych, za co powódka miała otrzymać wynagrodzenie w kwocie 499.990 zł. Następnie powódka szczegółowo opisała przebieg wykonywania umowy, wskazując iż pozwany uniemożliwił jej wykonanie umowy w terminie m. in. poprzez niewydawanie jej przedmiotów do remontu, a także nie odbierając ich w terminie, a następnie odmówił powódce przedłużenia terminu wykonania umowy. Ponadto w ocenie powódki umowa była wadliwa, gdyż jej wykonanie zależało od działania 4. Rejonowego Przedstawicielstwa Wojskowego w G., które nie było stroną umowy i – jak się okazało – w związku z tym doszło do problemów i opóźnienia z wykonaniem umowy przez powódkę; kwestia ta wiązała się również z zawarciem przez strony jednego aneksu do umowy. Ostatecznie z powyższych względów doszło do opóźnienia w wykonaniu umowy co do części przedmiotów objętych umową. Powódka wskazała również, iż w trakcie wykonywania umowy wykonała na rzecz pozwanego prace dodatkowe, nie ujęte wcześniej umową.

Powódka wyjaśniła, iż dochodzona przez nią od pozwanego kwota stanowi karę umowną, jaką pozwany naliczył powódce i obciążył ją na podstawie noty księgowej z dnia 14 grudnia 2015 r. nr (...) -SAP, potrąconej z wynagrodzeniem powódki w piśmie z dnia 29 grudnia 2015 r. Powódka z tym obciążeniem się nie zgadza, o czym poinformowała pozwanego pismem z dnia 5 stycznia 2016 r., w którym to wezwała pozwanego do zapłaty, wyznaczając 7-dniowy termin na dokonanie zapłaty. W odpowiedzi na to pismo, pismem z dnia 22 stycznia 2016 r. pozwany podtrzymał swoje stanowisko.

W pozwie powódka, na wypadek przyjęcia, iż naliczenie kar umownych było zasadne, zawarła wniosek o miarkowanie kary umownej na podstawie art. 484 k.c.

W odpowiedzi na pozew z dnia 18 lipca 2016 r. (k. 144-151) pozwany Skarb Państwa – Komendant Komendy (...) w Ś. wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powódki kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Uzasadniając swoje stanowisko pozwany podniósł zarzut potrącenia naliczonej kary umownej z dochodzonym przez powódkę wynagrodzeniem. Pozwany wyjaśnił, iż kwestia współpracy 4. Rejonowego Przedstawicielstwa Wojskowego w G. przy wykonaniu umowy nie miała wpływu na opóźnienie powódki w wykonaniu umowy, gdyż do opóźnienia doszło ze względu na wybrany przez powódkę sposób wykonania, a mianowicie tzw. system wahadłowy (oddanie do odbioru partii wyremontowanych pontonów i jednoczesne odebranie do remontu kolejnych pontonów). Jednocześnie pozwany wskazał, iż po pierwszym odbiorze w dniu 14 września 2015 r. brak było przeszkód w terminowym wykonywaniu przez powódkę umowy, gdyż problem związany ze współpracą 4. (...) został zażegnany. Zarzucił również pozwany, iż nie zlecał powódce wykonania żadnych robót dodatkowych, a wykonane prace nie wykraczały poza zakres umowy, zaś opóźnienie wyniosło łącznie 23 dni, przy czym całość pontonów powódka przekazała z 20-dniowym opóźnieniem, a protokół odbioru został sporządzony 3 dni później. Skutkowało to opóźnieniem w wykonaniu umowy wynoszącym około 30% czasu trwania umowy.

Odnośnie wniosku powódki o miarkowanie kary umownej pozwany wskazał, iż w jego ocenie wysokość kary umownej w kwocie 4.999,90 zł za 1 dzień zwłoki nie jest rażąco wygórowana. Wskazał przy tym, iż wysokość kary umownej wynosi niespełna 20% wynagrodzenia, podczas gdy opóźnienie wynosiło 30% czasu wykonania umowy.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 31 lipca 2015 r., w wyniku prowadzonego przez pozwanego Skarb Państwa – K. (...) w Ś. postępowania o udzielenie zamówienia publicznego, powódka zawarła z pozwanym umowę nr (...) - (...) na konserwację wyposażenia parku pontonowego morskiego (...)71.

Zgodnie z umową powódka miała wykonać konserwację grupy pontonów pływających (40 szt.) wraz z wyposażeniem, grupy pontonów brzegowych (4 szt.) wraz z wyposażeniem, a także innego osprzętu, m.in. konserwację bloków pontonowych poprzez wymianę lub naprawę odbojnic oraz odbojnic gumowych przenośnych. Oprócz tego powódka miała wykonać m. in. złącze pokładowe do bloku brzegowego oraz uchwyt-pachoł (§ 1 umowy).

Przewidziane umową prace powódka miała wykonać w terminie od dnia podpisania umowy do 31 października 2015 r. w miejscu wykonywania działalności wskazanym w koncesji na wytwarzanie lub obrót wyrobami o przeznaczeniu wojskowym lub policyjnym (§ 4 umowy), przy czym prace te miały przebiegać zgodnie z opracowanym harmonogramem prac, który miał podlegać aktualizacji raz na miesiąc (do 10 dnia każdego miesiąca) oraz w przypadku zakłóceń w realizacji, wpływających na termin zakończenia (§ 5 umowy).

Przekazanie sprzętu do konserwacji miało następować każdorazowo w D., gdzie był składowany sprzęt. Obowiązki pozwanego wynikające z terminu przekazania sprzętu wykonywać miał dowódca jednostki wojskowej. Termin przekazania sprzętu powódka miała uzgodnić z dowódcą jednostki wojskowej na piśmie z wyprzedzeniem czternastu dni, zawiadamiając zamawiającego oraz Szefa Rejonowego Przedstawicielstwa Wojskowego. Przekazanie powódce sprzętu miało nastąpić nie wcześniej niż 14 dni kalendarzowych po dostarczeniu dowódcy jednostki

wojskowej kopii umowy. W trakcie przyjęcia sprzętu do konserwacji powódka miała opracowywać i dołączyć do protokołu zaakceptowany przez Rejonowe Przedstawicielstwo Wojskowe harmonogram prac. Przyjęcie sprzętu miało nastąpić komisyjnie, a w składzie komisji mieli występować m. in. przedstawiciele Rejonowego Przedstawicielstwa Wojskowego (§ 3 umowy). Odbiór wykonanych robót miał nastąpić poprzez sporządzenie protokołu zdawczo-odbiorczego przez przedstawiciela Rejonowego Przedstawicielstwa Wojskowego przy współudziale komisji wyznaczonej rozkazem dowódcy jednostki wojskowej oraz współudziale przedstawiciela zamawiającego; termin podpisania protokołu miał stanowić termin zakończenia realizacji przedmiotu zamówienia (§ 6 umowy).

Za wykonane prace powódka miała otrzymać wynagrodzenie w kwocie 499.990 zł brutto (§ 2 umowy), w terminie 30 dni od otrzymania faktury oraz protokołu zdawczo-odbiorczego; za dzień zapłaty należało rozumieć dzień obciążenia rachunku bankowego zamawiającego (§ 10 umowy). Kalkulacja wynagrodzenia powódki została oparta na przyjęciu realizacji zamówienia w trybie wahałowym, który pozwalał powódce na obniżenie kosztów transportu.

W umowie zastrzeżono kary umowne. Za odstąpienie od umowy przez zamawiającego z przyczyn, za które zamawiający nie odpowiada, powódka miała zapłacić karę umowną w wysokości 10% wartości brutto umowy. Zamawiający mógł obciążyć powódką karą umowną w wysokości 1% wartości brutto umowy za każdy rozpoczęty dzień opóźnienia w realizacji umowy. W przypadku naliczenia kar umownych wynagrodzenie powódki wskazane w fakturze miało zostać pomniejszone o wysokość kar umownych (§ 12 umowy).

Kopię umowy zamawiający miał przesłać do dowódcy jednostki wojskowej w terminie 7 dni od jej podpisania. W tym samym terminie zamawiający miał przysyłać ewentualne aneksy do umowy. Ponadto wszelkie zmiany umowy pod rygorem nieważności miały nastąpić w formie pisemnej. Powódka miała w terminie 14 dni przed terminem zakończenia umowy zawiadomić zamawiającego oraz dowódcę jednostki wojskowej o stanie zaawansowania realizacji umowy oraz niezwłocznie o ewentualnych zagrożeniach jej terminowego wykonania (§ 15 umowy).

W celu realizacji umowy pozwany wyznaczył jako właściwe Rejonowe Przedstawicielstwo Wojskowe 4. Rejonowe Przedstawicielstwo Wojskowe w G..

Zgodnie z harmonogramem odbiór do remontu pontonów i pozostałego sprzętu przez powódkę miał nastąpić transzami od dnia 27 lipca 2015 r. Natomiast odbiór pontonów po remoncie miał nastąpić w następujących terminach:

- 1 września 2015 r. – 8 szt. (przekazanie pontonów: 2 i 4 września 2015 r. po 4 szt.),
- 11 września 2015 r. – 8 szt. (przekazanie pontonów: 14 i 16 września 2015 r. po 4 szt.),
- 30 września 2015 r. – 12 szt. (przekazanie pontonów: 1, 5 i 8 października 2015 r. po 4 szt.),
- 9 października 2015 r. – 4 szt. (przekazanie pontonów 12 października 2015 r.),
- 14 października 2015 r. – 4 szt. (przekazanie pontonów 15 października 2015 r.),
- 26 października 2015 r. – 8 szt. (przekazanie pontonów: 27 i 29 października 2015 r. po 4 szt.).

Dowód:

- umowa z dnia 31 lipca 2015 r. nr 121/ (...)- (...) wraz z załącznikami (k. 21-45),
- harmonogram wykonania konserwacji (k. 46),
- pismo z dnia 21 sierpnia 2015 r. (k. 47),
- zeznania M. M. w charakterze strony powodowej (e-protokół z dnia 25 stycznia 2017 r., 02:31:44-03:29:46, k. 216-218).

Realizację umowy powódka rozpoczęła w dniu 27 lipca 2015 r., gdy w Jednostce Wojskowej w D. dokonała odbioru pierwszej partii pontonów do konserwacji.

Po przeprowadzeniu prac renowacyjnych pierwszej partii pontonów powódka w dniu 24 sierpnia 2015 r. zwróciła się do 4. Rejonowego Przedstawicielstwa Wojskowego w G. z pismem, w którym poinformowała o możliwości przeprowadzenia odbioru pierwszych 8 szt. pontonów i poprosiła o informację o terminie objęcia nadzorem wykonania umowy przez tę jednostkę. Kopię tego pisma powódka przesłała również pozwanemu. W konsekwencji w dniu 27 sierpnia 2015 r. doszło do spotkania powódki z przedstawicielami 4. Rejonowego Przedstawicielstwa Wojskowego w G., podczas którego przedstawiciele jednostki wyjaśnili, iż zawarta przez powódkę i pozwanego umowa nie może zostać przez jednostkę wykonana zgodnie z jej brzmieniem. W ocenie jednostki konieczne było wprowadzenie zmian do umowy, które to zmiany przedstawiła (m. in. dotyczące systemu kontroli jakości (...)).

W związku z powstałymi wątpliwościami przedstawiciele jednostki w dniu 27 sierpnia 2015 r. spotkali się z powódką w celu omówienia sytuacji. W wyniku korespondencji pomiędzy powódką, 4. (...) w G. oraz pozwanym w dniu 4 września 2015 r. powódka i pozwany zawarli aneks nr (...) do umowy z dnia 31 lipca 2015 r., który wprowadzał do umowy zmiany wymagane przez 4. (...) w G..

Ostatecznie, po dostarczeniu przez pozwanego zawartego aneksu do 4. (...) w G., odbiór pierwszej partii wyremontowanych pontonów został przeprowadzony w dniu 14 września 2015 r. (z 13-dniowym opóźnieniem).

W prowadzonej w tym czasie korespondencji powódka informowała pozwanego oraz 4. (...) w G., iż umowę wykonuje w oparciu o tryb wahadłowego transportu.

Dowód:

- pismo z dnia 24 sierpnia 2015 r. (k. 48-49),
- pismo z dnia 28 sierpnia 2015 r. (k. 50-51),
- pismo z dnia 31 sierpnia 2015 r. (k. 52),
- pismo z dnia 8 września 2015 r. (k. 53-54),
- pismo z dnia 4 września 2015 r. (k. 55),
- aneks z dnia 4 września 2015 r. (k. 56-57),
- pismo z dnia 10 września 2015 r. (k. 58),
- protokoły przyjęcia sprzętu do renowacji (k. 66-77),
- protokoły odbioru wojskowego technicznego (k. 78-92),
- protokoły zdawczo-odbiorcze (k. 93-113),
- notatka z dnia 31 lipca 2015 r. (k. 136-138),
- zeznania świadka S. B. (e-protokół z dnia 25 stycznia 2017 r., 00:22:15-00:58:40, k. 211-212),
- zeznania świadka S. K. (e-protokół z dnia 25 stycznia 2017 r., 01:01:36-01:22:45, k. 212-213),
- zeznania świadka M. C. (e-protokół z dnia 25 stycznia 2017 r., 01:24:15-01:52:34, k. 214-215),
- zeznania świadka A. H. (e-protokół z dnia 25 stycznia 2017 r., 01:52:59-02:23:09, k. 215-216),

- zeznania M. M. w charakterze strony powodowej (e-protokół z dnia 25 stycznia 2017 r., 02:31:44-03:29:46, k. 216-218).

W związku z powstałym opóźnieniem w odbiorze wyremontowanych przez powódkę pontonów powódka zwracała się do pozwanej z prośbą o dokonanie zmiany umowy w formie aneksu. Powódka proponowała przedłużenie terminu realizacji umowy do dnia 30 listopada 2015 r. Pozwana jednak nie wyraziła zgody na przedłużenie terminu realizacji umowy. W konsekwencji strony nie zawarły kolejnego aneksu do umowy.

Dowód:

- pismo z dnia 7 października 2015 r. (k. 59-60),
- pismo z dnia 16 października 2015 r. (k. 61, 65),
- pismo z dnia 19 października 2015 r. (k. 62-64),
- zeznania świadka S. B. (e-protokół z dnia 25 stycznia 2017 r., 00:22:15-00:58:40, k. 211-212),
- zeznania świadka A. H. (e-protokół z dnia 25 stycznia 2017 r., 01:52:59-02:23:09, k. 215-216),
- zeznania M. M. w charakterze strony powodowej (e-protokół z dnia 25 stycznia 2017 r., 02:31:44-03:29:46, k. 216-218).

Kolejne pontony i inne przedmioty przeznaczone do konserwacji zgodnie z zawartą umową powódka odbierała i przekazywała do odbioru w ruchu wahadłowym. Wszystkie wykonane przez powódkę prace zostały odebrane bez zastrzeżeń. W związku z nieprzedłużeniem terminu realizacji umowy powódka, w celu zachowania terminu, polecała pracownikom wykonywanie pracy w godzinach nadliczbowych oraz w weekendy.

Dowód:

- protokoły przyjęcia sprzętu do renowacji (k. 66-77),
- protokoły odbioru wojskowego technicznego (k. 78-92),
- protokoły zdawczo-odbiorcze (k. 93-113),
- zestawienie (k. 114-118),
- zeznania świadka S. B. (e-protokół z dnia 25 stycznia 2017 r., 00:22:15-00:58:40, k. 211-212),
- zeznania świadka S. K. (e-protokół z dnia 25 stycznia 2017 r., 01:01:36-01:22:45, k. 212-213),
- zeznania świadka M. C. (e-protokół z dnia 25 stycznia 2017 r., 01:24:15-01:52:34, k. 214-215),
- zeznania świadka A. H. (e-protokół z dnia 25 stycznia 2017 r., 01:52:59-02:23:09, k. 215-216),
- zeznania M. M. w charakterze strony powodowej (e-protokół z dnia 25 stycznia 2017 r., 02:31:44-03:29:46, k. 216-218).

Część przedmiotów objętych zakresem zawartej umowy powódka dostarczyła w terminie oznaczonym w umowie. Po terminie powódka przekazała do odbioru następujące przedmioty:

- w dniu 3 listopada 2015 r. – 8 szt. bloków pontonowych,
- w dniu 9 listopada 2015 r. – 4 szt. bloków pontonowych,

- w dniu 20 listopada 2015 r. – osprzęt parku pontonowego.

Protokoły zdawczo-odbiorcze dla ww. przedmiotów zostały sporządzone odpowiednio w dniach 4 listopada 2015 r., 10 listopada 2015 r. oraz 23 listopada 2015 r. Odbiór został przeprowadzony bez zastrzeżeń. Tym samym powódka wykonała wszystkie prace konserwacyjne objęte zakresem zawartej umowy.

Dowód:

- protokoły przyjęcia sprzętu do renowacji (k. 66-77),
- protokoły odbioru wojskowego technicznego (k. 78-92),
- protokoły zdawczo-odbiorcze (k. 93-113),
- pismo z dnia 1 grudnia 2015 r. (k. 124).

Pismem z dnia 12 listopada 2015 r. pozwany poinformował powódkę o rozpoczęciu naliczania kary umownej za opóźnienie w realizacji umowy, począwszy od dnia 1 listopada 2015 r. W odpowiedzi na pismo pozwanego powódka pismem z dnia 18 listopada 2015 r. oświadczyła, iż nie zgadza się na obciążanie jej karą umowną z tytułu opóźnienia.

Dowód:

- pismo z dnia 12 listopada 2015 r. (k. 120),
- pismo z dnia 18 listopada 2015 r. (k. 121-123).

Fakturą VAT z dnia 23 listopada 2015 r. nr (...) powódka obciążyła pozwanego kwotą 499.990 zł tytułem wynagrodzenia za przeprowadzone prace konserwacyjne. Termin zapłaty powódka wyznaczyła do dnia 23 grudnia 2015 r.

Dowód:

- faktura VAT z dnia 23 listopada 2015 r. nr (...) (k. 119).

Pismem z dnia 1 grudnia 2015 r. pozwany poinformował, iż rozważa obciążenia powódki karą umowną za niewykonanie umowy w terminie. Jednocześnie zwrócił się z prośbą o przesłanie faktur za wykonanie prac konserwacyjnych przedmiotów dostarczonych w dniach 3, 10 oraz 20 listopada 2015 r. Powódka nie odpowiedziała pozwanemu na powyższe pismo oraz nie przedstawiła pozwanemu osobnych faktur za ww. prace.

Dowód:

- pismo z dnia 1 grudnia 2015 r. (k. 124).

W dniu 18 grudnia 2015 r. pozwany zapłacił powódce kwotę 399.992 zł tytułem części kwoty ujętej w ww. fakturze. W zakresie pozostałej części kwoty wynikającej z faktury VAT, tj. w zakresie kwoty 99.998 zł, pozwany sporządził dla powódki w dniu 14 grudnia 2015 r. notę księgową nr (...)-SAP, na podstawie której powódka została obciążona ww. kwotą tytułem kary umownej. Następnie w dniu 29 grudnia 2015 r. pozwany oświadczył powódce, iż dokonuje kompensaty powyższej kwoty z pozostałą kwotą 99.998 zł pozostającą pozwanemu do zapłaty na podstawie wystawionej przez powódkę faktury.

Powódka nie zgadzała się z zasadnością naliczenia przez pozwanego kary umownej, w związku z czym pismem z dnia 5 stycznia 2016 r. wezwała pozwanego do zapłaty kwoty 99.998 zł w terminie 7 dni od otrzymania wezwania.

W piśmie z dnia 22 stycznia 2016 r. pozwany oświadczył, iż podtrzymuje swoje stanowisko co do zasadności potrącenia kary umownej.

Pozwany nie zapłacił powódce żądanej przez nią kwoty 99.998 zł.

Dowód:

- nota księgowa z dnia 14 grudnia 2015 r. nr (...) -SAP (k. 125),
- oświadczenie o kompensacie z dnia 21 grudnia 2015 r. (k. 126),
- potwierdzenie wykonania operacji (k. 127),
- pismo z dnia 5 stycznia 2016 r. (k. 128-130),
- pismo z dnia 22 stycznia 2016 r. (k. 131),
- pismo z dnia 7 września 2016 r. (k. 172-174),
- oświadczenie z dnia 6 października 2016 r. (k. 175-177).

Powódka i pozwany podobne umowy wykonywali zarówno w 2012 r., jak i w 2016 r. W trakcie ich realizacji powódka prace konserwacyjne przeprowadzała z zastosowaniem trybu wahadłowego.

Dowód:

- zeznania świadka S. K. (e-protokół z dnia 25 stycznia 2017 r., 01:01:36-01:22:45, k. 212-213),
- zeznania świadka A. H. (e-protokół z dnia 25 stycznia 2017 r., 01:52:59-02:23:09, k. 215-216),
- zeznania M. M. w charakterze strony powodowej (e-protokół z dnia 25 stycznia 2017 r., 02:31:44-03:29:46, k. 216-218).

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo zasługiwało na uwzględnienie w przeważającej części.

W niniejszej sprawie powódka dochodziła od pozwanego zapłaty części nieuiszczonego wynagrodzenia z tytułu umowy zawartej w dniu 31 lipca 2015 r. o nr 121/ (...) - (...), a mianowicie kwoty 99.998 zł. Dochodzona przez powódkę kwota stanowi część wynagrodzenia powódki z tytułu łączącej strony umowy, której pozwany nie zapłacił powódce ze względu na obciążenie jej karą umowną z tytułu nieterminowego wykonania umowy.

Ustalenia faktyczne zostały dokonane przez Sąd Okręgowy w oparciu o zgromadzony materiał dowodowy w postaci dokumentów, zeznań świadków oraz przesłuchania w charakterze strony powodowej M. M.. Całokształt materiału dowodowego pozwolił na ustalenie spójnego stanu faktycznego. Dokumenty złożone w niniejszym procesie nie były kwestionowane przez strony w zakresie ich autentyczności (strony jedynie w odmienny sposób interpretowały treść dokumentów), zaś Sąd Okręgowy również nie powziął wątpliwości co do ich autentyczności, wobec czego zostały uznane za wiarygodne. Zeznaniami świadków oraz M. M. w ocenie Sądu Okręgowego również nie można było odmówić wiary, gdyż korespondowały ze zgromadzonymi dokumentami.

Roszczenie powódki o zapłatę wynagrodzenia znajdowało podstawę w przepisach art. 627 k.c w zw. z art. 139 i art. 2 pkt 13 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych (t.j. Dz.U. z 2015 r. poz. 2164), bowiem, jak wynika z bezspornych okoliczności niniejszej sprawy, strony łączyła umowa zawarta w reżimie postępowania o udzielenie zamówienia publicznego, zaś przedmiotem umowy było wykonanie przez powódkę określonych prac konserwacyjnych za ustalonym wynagrodzeniem w kwocie 499.990 zł brutto. Umowa łącząca strony była zatem, w

ocenie Sądu Okręgowego, umową o dzieło, bowiem taka właśnie umowa jest typową umową rezultatu, a celem umowy było uzyskanie określonego dzieła w postaci odrestaurowanego sprzętu.

Zauważyć należało, iż pomiędzy stronami nie występował spór co do tego, iż powódka wykonała ostatecznie wszystkie prace konserwacyjne objęte zakresem umowy, a prace te wykonane zostały w sposób należyty, w związku z czym powódce co do zasady należne było ustalone w umowie wynagrodzenie. Jedyne, co było pomiędzy stronami sporne, to zasadność obciążenia powódki przez pozwanego karą umowną w łącznej wysokości 99.998 zł za 20 dni opóźnienia w wykonaniu umowy.

Niezbędne było zatem ustalenie, czy w okolicznościach niniejszej sprawy występowały podstawy do obciążenia powódki karą umowną za opóźnienie, a jeżeli tak, to czy ewentualnie zachodziła jakakolwiek przesłanka, na podstawie której dopuszczalne byłoby miarkowanie kary umownej.

Instytucję kary umownej uregulowano w przepisie art. 483 k.c., zgodnie z którym można zastrzec w umowie, że naprawienie szkody wynikłej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania niepieniężnego nastąpi przez zapłatę określonej sumy (kara umowna). W myśl przepisu art. 484 § 1 k.c. w razie niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania kara umowna należy się wierzycielowi w zastrzeżonej na ten wypadek wysokości bez względu na wysokość poniesionej szkody.

W orzecznictwie wskazuje się, że kara umowna jest cywilnoprawną sankcją za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania. Pełni ona funkcję zarówno represyjną, jak i kompensacyjną, stanowiąc surogat odszkodowania. Zakres odpowiedzialności z tytułu kary umownej pokrywa się w pełni z zakresem ogólnej odpowiedzialności dłużnika za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania (art. 471 k.c.). Zastrzeżenie kary umownej powoduje modyfikację ogólnych reguł odpowiedzialności w tym sensie, że dla zaistnienia obowiązku zapłaty kary umownej niezbędne jest łączne wystąpienie tylko dwóch przesłanek pozytywnych. Pierwszą z nich jest istnienie skutecznego postanowienia umownego, z którego wynika obowiązek świadczenia kary umownej, drugą – niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania lub obowiązku, za które dłużnik ponosi odpowiedzialność (tak też Kodeks cywilny. Komentarz. Zobowiązania – część ogólna, red. A. Rzetecka – Gil, Lex/el. 2011 i cytowana tam literatura; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 lutego 2005r., sygn. II CK 420/04, Lex nr 301769; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 lipca 2005r., sygn. V CK 869/04, Lex nr 150649).

Należy zwrócić uwagę, iż już z brzmienia przepisu 483 k.c. wynika, że strony mogą zastrzec w umowie karę zarówno za niewykonanie zobowiązania, jak i nienależyte wykonanie zobowiązania. Są to dwa różne przypadki, kiedy zachowanie dłużnika odbiega od wzorca przewidzianego w umowie. Z niewykonaniem zobowiązania mamy do czynienia wówczas, gdy w ogóle nie dochodzi do realizacji obowiązków wskazanych w umowie. Z kolei nienależyte wykonanie zobowiązania występuje wówczas, gdy wprowadzie strona przystępuje do wykonywania umowy, lecz ze względu na nieodpowiednią jakość świadczenia albo na spełnienie świadczenia w innym terminie, w szczególności z opóźnieniem w stosunku do terminu określonego w umowie, dochodzi do rozbieżności między sposobem wykonania zobowiązania wskazanym w umowie, a tym, który miał miejsce w rzeczywistości.

W kwestii kary umownej zaznaczyć należy, iż strony nie pozostawały w sporze co do tego, iż w łączącej je umowie zostały zawarte postanowienia dotyczące kary umownej. Z kolei z treści samej umowy wynikało, iż na podstawie §12 ust. 3 umowy pozwana mogła naliczać powódce karę umowną w wysokości 1% wartości zamówienia brutto za każdy rozpoczęty dzień opóźnienia w realizacji umowy. Strony zgodnie wskazywały, iż opóźnienie w realizacji przez powódkę umowy wyniosło 20 dni i za ten okres pozwany obciążył powódkę karą umowną w kwocie 99.998 zł (20 dni x 4.999,90 zł/dzień), bowiem pozwany rozpoczął naliczanie kary umownej w dniu 1 listopada 2015 r., a powódka wywiązała się z wydania po konserwacji ostatnich przedmiotów objętych umową w dniu 20 listopada 2015 r. Powódka czyniła jednakże pozwanemu zarzut, iż nie odpowiada za powstałe opóźnienie w wykonaniu umowy, który to zarzut należało rozpoznać przez pryzmat art. 471 k.c.

W ocenie Sądu Okręgowego okoliczności niniejszej sprawy nie dawały podstawy do przypisania powódce winy za opóźnienie w wymiarze 20 dni. W zasadzie bezsporne w sprawie było, iż pierwszy odbiór od powódki pontonów po

przeprowadzeniu prac konserwacyjnych nastąpił w dniu 14 września 2015 r., podczas gdy zgodnie z harmonogramem prac miał on zostać dokonany w dniu 1 września 2015 r., czyli 13 dni wcześniej. Nadto okoliczności te wynikały zarówno ze zgromadzonych w sprawie dokumentów, jak i zeznań świadków oraz zeznającego w charakterze strony powodowej M. M.. Strona powodowa była gotowa oddać odrestaurowaną część pontonów w terminie 1 września 2015 r., o czym świadczy, iż w dniu 28 sierpnia 2015 r. zgłosiła gotowość przeprowadzenia czynności odbioru.

Zwrócić uwagę należało, iż do opóźnienia w odbiorze pierwszej partii pontonów doszło ze względu na stanowisko 4. (...) w G., które wstrzymało się z podejmowaniem jakichkolwiek czynności związanych z umową zawartą przez strony, bowiem miało zastrzeżenia co do treści umowy. Włączenie się 4. (...) w G. do realizacji przedmiotowej umowy nastąpiło dopiero po zawarciu przez strony aneksu z dnia 4 września 2015 r. oraz dostarczeniu jego kopii do ww. jednostki. Dopiero zatem w dniu 14 września 2015 r. 4. (...) w G. zdecydowało się na przeprowadzenie odbioru dostarczonych przez powódkę z pontonów po przeprowadzonych pracach konserwacyjnych. Przyczyną takiego stanu rzeczy było nieodpowiednie sformułowanie przez pozwanego umowy (bowiem to pozwany jako zamawiający przygotowywał treść umowy), która bezpodstawnie zakładała konieczność udziału 4. (...) w G. w przekazywaniu powódce sprzętu oraz nie określała standardów jakościowych ((...)), jakie miały obowiązywać ten podmiot przy podejmowaniu czynności w związku z wykonywaniem umowy. Odpowiednie zmiany umowy nastąpiły dopiero na podstawie aneksu z dnia 4 września 2015 r. Powyższe okoliczności wynikały z licznych dokumentów w sprawie, m. in. korespondencji stron i 4. (...), jak i zeznań świadków S. B., S. K., M. C., A. H. oraz zeznającego w charakterze strony powodowej M. M.. Co więcej, okoliczności tych strona pozwana nie kwestionowała, jednakże stała na stanowisku, iż nie miały one wpływu na niezachowanie przez powódkę ostatecznego terminu wykonania prac objętych umową.

W przekonaniu Sądu Okręgowego nie można podzielić argumentacji pozwanej, jakoby sam fakt braku odbioru przez 4. (...) w G. części pontonów nie uniemożliwił powódce wykonania w terminie prac konserwacyjnych pozostałych przedmiotów objętych umową. Powódka zdołała wykazać, iż po pierwsze, cenę ofertową obliczyła z założeniem zastosowania właśnie trybu wahadłowego transportu przedmiotów, a nadto, że faktually pozwany był świadomy. Oprócz tego powódka zdołała wykazać, iż taki system współpracy powódki z pozwanym nie był jednorazowy, bowiem strony współpracowały ze sobą w taki sam sposób zarówno w 2012 r., jak i w 2016 r., o czym świadczyły zeznania świadków S. K., A. H. (który nie pamiętał wprawdzie współpracy w 2012 r., lecz potwierdził współpracę w 2016 r.) oraz zeznającego w charakterze strony powodowej M. M.. O zasadności takiego rozwiązania kwestii logistycznych świadczyły również zeznania świadka S. B., który wskazał, iż ilość przedmiotów objętych umową nie pozwalała na przewiezienie ich wszystkich w jednym transporcie. W związku z powyższym, zdaniem Sądu Okręgowego, powódka mogła przewidywać, że przy wykonywaniu umowy będzie mogła w taki sposób realizować transport i w oparciu o to założenie kalkulować cenę ofertową; takie rozwiązanie umożliwiało nadto uniknięcie tzw. „pustych” transportów, wywołujących dodatkowe koszty, a zatem znajdowało uzasadnienie ekonomiczne.

Co również istotne, sama umowa z dnia 31 lipca 2015 r. nie wyłączała zastosowania trybu wahadłowego transportów, bowiem brzmienie § 3 ust. 1, 5 oraz 9 umowy pozwalało na częściowy transport przedmiotów, skoro przekazanie sprzętu do konserwacji miało odbywać się „każdorazowo” w miejscu składowania sprzętu. Nadto, takie rozumienie tych zapisów umowy warunkują postanowienia umowy odnośnie harmonogramu prac oraz możliwości zmiany harmonogramu, tj. § 5 ust. 6.

W konsekwencji Sąd Okręgowy uznał, iż pozwany nie miał uprawnienia do obciążenia powódki karą umowną za opóźnienie za cały okres opóźnienia, tj. 20 dni, gdyż za 13 dni odpowiedzialności powódka nie ponosi, bowiem opóźnienie to powstało w wyniku okoliczności od powódki niezależnych, zaś sama powódka była gotowa do przeprowadzenia odbioru w pierwotnym terminie 1 września 2015 r. Zauważyć przy tym należało, iż począwszy od pierwszego odbioru roboty przebiegały w sposób terminowy i kolejne transporty przedmiotów po konserwacji były odbierane bez jakichkolwiek problemów. Wyjaśnienia nadto wymaga, iż strona pozwana – mimo zobowiązania (w związku z wnioskiem powoda z dnia 2 września 2016 r.) do złożenia korespondencji dotyczącej przebiegu realizacji umowy nie złożyła tych dokumentów, co ograniczyło materiał dowodowy pozwalający na ocenę przyczyn opóźnienia realizacji umowy. Sąd Okręgowy na podstawie 233 k.p.c. ocenił zatem bierność pozwanego uznając, iż przeczy ono

tezie forsowanej przez stronę pozwaną, jakoby okoliczności podnoszone przez powoda pozostawały bez wpływu na terminowość wykonania zobowiązania.

Jednocześnie Sąd Okręgowy zważył, iż powódka nie zdołała sprostać ciężarowi dowodu, iż wykonała na rzecz pozwanego prace dodatkowe, które skutkowałyby opóźnieniem w wykonaniu umowy. Sąd Okręgowy nie miał podstaw do uwzględnienia tych okoliczności, bowiem powódka nie zaoferowała żadnych środków dowodowych na okoliczność czasu, jaki miało zająć jej wykonanie ewentualnych prac dodatkowych. W konsekwencji niemożliwe było ustalenie, o ile prace takie miałyby przedłużyć czas wykonania umowy. Wskazać przy tym również należy, iż w odniesieniu do odbojnic i pozostałych elementów (osprzętu) powódka nie wykazała, jaką ilość konkretnie powódka miała wykonać, a jaką wykonała; tym samym nie wykazano rozmiaru prac dodatkowych. Zaakcentować również należy, iż twierdzenie powódki zostało zakwestionowane przez stronę pozwaną; przeczył im także świadek A. H., a tym samym nie sposób było przyjąć, że ewentualne prace dodatkowe wywarły wpływ na dotrzymanie terminu umownego.

W konsekwencji Sąd Okręgowy przyjął, iż strona powodowa odpowiada za opóźnienie w realizacji umowy jedynie w zakresie 7 dni. Przyjmując sposób obliczenia kary umownej według umowy łączącej strony, kara umowna za 7 dni opóźnienia wynosi 34.999,30 zł (7 x 4.999,90 zł).

Sąd Okręgowy ocenił, iż kara umowna w takiej wysokości powinna zostać zmiarkowana, zgodnie z wnioskiem strony powodowej. Wyjaśnić należy, iż zgodnie z art. 484 § 2 k.c. dopuszczalne jest miarkowanie (zmniejszenie) kary umownej, gdy zobowiązanie zostało w znacznej części wykonane lub gdy kara umowna jest rażąco wygórowana.

Zauważyć należało, iż umowa łącząca strony dotyczyła łącznie 44 szt. pontonów oraz osprzętu, zaś – co bezsporne – opóźnienie dotyczyło 12 szt. pontonów oraz osprzętu. Tym samym została spełniona przesłanka wykonania umowy w znacznej części.

Niezależnie od tego kara za opóźnienie przewidziana w umowie była, w ocenie Sądu Okręgowego, rażąco wygórowana. Świadczy o tym fakt, iż za każdy dzień opóźnienia pozwanemu przysługiwała od powódki kara umowna w wysokości 1% wynagrodzenia brutto przewidzianego za wykonanie całej umowy, podczas gdy w omawianej sprawie opóźnienie dotyczyło jedynie 12 z 44 pontonów. Ponadto opóźnienie, za które odpowiada powódka dotyczy zaledwie 7 dni, w sytuacji gdy okres realizacji umowy przewidziano na 92 dni. Stosunek tych dwóch wartości nie uzasadnia obciążenie powódki karą umowną w wysokości obliczonej zgodnie z postanowieniami umowy, tj. kwotą 34.999,30 zł.

Do takiego wniosku prowadzi analiza pozostałych postanowień umowy, a konkretnie §12 ust. 1 umowy, w którym strony ustaliły karę umowną w wysokości 10% wynagrodzenia brutto w przypadku odstąpienia przez pozwanego od umowy z przyczyn, za które nie ponosiłby odpowiedzialności. W ocenie Sądu Okręgowego porównanie wysokości stawek kary umownej za opóźnienie oraz odstąpienie od umowy prowadzi do wniosku, że karę umowną w takiej samej wysokości powódka musiałaby uiścić na rzecz pozwanego w przypadku odstąpienia od umowy, jak i opóźnienia w wymiarze 10 dni. Widoczna jest zatem niezrozumiała dysproporcja w kształtowaniu wysokości kary umownej.

Sąd Okręgowy miał także na uwadze, że powódka czyniła starania co do wykonania umowy w terminie. Do wniosku takiego skłaniały w szczególności zeznania świadka S. K. oraz M. M. zeznającego w charakterze strony powodowej. Z relacji ich wynika wprost, iż pracownicy powódki, w celu terminowego wykonania umowy, pracowali w godzinach nadliczbowych oraz w weekendy. Co więcej, z dokumentów zgromadzonych w sprawie, tj. protokołów przyjęcia sprzętu do konserwacji na karcie 66 oraz 67 wynika, iż powódka podjęła starania w celu terminowego wykonania prac, bowiem jeszcze przed podpisaniem umowy przez stronę pozwaną pobierała elementy do remontu. Ponadto powódka, mając świadomość zagrożenia zachowania terminu realizacji umowy, wobec powstałego opóźnienia przy 1 odbiorze, zwracała się do pozwanego z prośbą o zawarcie aneksu, na podstawie którego termin realizacji umowy miałby ulec przedłużeniu. Strona pozwana odmówiła jednak powódce zmiany umowy. Zauważyć przy tym należy, iż strona powodowa proponowała przedłużenie terminu wykonania umowy do dnia 30 listopada 2015 r. i w tym terminie umowa zostałaby wykonana, bowiem wszystkie prace zostały przez powódkę wykonane do dnia 20 listopada 2015 r.

Biorąc pod uwagę wszystkie powyższe okoliczności Sąd Okręgowy ocenił, iż stopień zawinienia powódki w powstałym opóźnieniu był nieznaczny. Jednocześnie Sąd Okręgowy nie podzielił stanowiska pozwanego, iż wzywano powódkę do podania danych, które umożliwiłyby pozwanemu zmiarkowanie kary umownej, oraz, że z powodu nieprzekazania tych danych przez powódkę kara umowna nie została przez pozwanego zmiarkowana. Zauważyć należy, iż w istocie pozwany w piśmie z dnia 1 grudnia 2015 r. poprosił powódkę o przesłanie faktur za wykonanie prac konserwacyjnych przedmiotów dostarczonych w dniach 3, 10 oraz 20 listopada 2015 r., a powódka prośby tej nie zrealizowała. Jednakże z treści pisma nie wynika, aby dane te miały służyć pozwanemu do zmiarkowania kary umownej, ani by pozwany miał w ogóle taki zamiar. Ponadto nieprzedstawienie tych dokumentów w ocenie Sądu Okręgowego nie uniemożliwiało obniżenia przez pozwanego naliczonej już wcześniej kary umownej.

W konsekwencji kara umowna w kwocie 34.999,30 zł winna zostać w ocenie Sądu Okręgowego zmiarkowana do kwoty 10.000 zł, stanowiącej nieco mniej niż 1/3 wysokości kary umownej. Zdaniem Sądu Okręgowego zarówno stosunek opóźnienia (7 dni) do terminu realizacji umowy (92 dni) oraz ilość pontonów, co do których nastąpiło opóźnienie (12 szt. oraz osprzęt) do ogółu pontonów będących przedmiotem umowy (44 szt. oraz osprzęt), jak i samo zachowanie powódki i pozwanego, przemawiało za zmiarkowaniem kary umownej właśnie do kwoty 10.000 zł. Potrącenie wzajemnych wierzytelności dokonane przez stronę pozwaną było w konsekwencji skutecznie jedynie co do kwoty 10.000 zł, a zatem roszczenie powódki o zapłatę wynagrodzenia zasługiwało na uwzględnienie co do kwoty 89.998 zł.

O odsetkach od powyższej kwoty Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 481 k.c., mając na względzie iż strony w umowie ustaliły 30-dniowy termin płatności, a powódka w wystawionej przez siebie fakturze uwzględniła taki termin płatności. Pozwany winien powódce zapłacić wynagrodzenie do dnia 23 grudnia 2015 r., a zatem w opóźnieniu pozostawał od dnia 24 grudnia 2015 r. i od tego dnia należało zasądzić na rzecz powódki odsetki od kwoty 89.998 zł.

W konsekwencji Sąd Okręgowy w punkcie I sentencji zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 89.998 zł wraz z odsetkami od dnia 24 grudnia 2015 r., zaś w punkcie II powództwo oddalił.

Uwzględnienie powództwa co do kwoty 89.998 zł w porównaniu do wysokości dochodzonego roszczenia (99.998 zł), skutkowało tym, iż Sąd Okręgowy ocenił, że strona powodowa jest stroną wygrywającą w procesie w części 90%. Stąd, na podstawie art. 108 w zw. z art. 100 w zw. z art. 98 i art. 99 k.p.c. Sąd Okręgowy rozdzielił stosunkowo koszty procesu między stronami. Na koszty powódki składała się opłata od pozwu w kwocie 5.000 zł, zaliczka w kwocie 400 zł, opłata skarbową od pełnomocnictwa w kwocie 17 zł oraz wynagrodzenie pełnomocnika w kwocie 7.200 zł (zgodnie z § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych). Z kolei koszty pozwanego obejmowały wyłącznie wynagrodzenie Prokuraturii Generalnej RP w kwocie 7.200 zł (§ 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie). Suma kosztów procesu wyniosła 19.817 zł, z czego pozwany winien ponieść 90%, tj. 17.835,3 zł. Wobec tego, że pozwany poniósł jedynie koszty w kwocie 7200 zł zasądzono od niego różnicę w kwocie 10.635 zł.

Sygn. akt **VIII GC 303/16**

ZARZĄDZENIE

1. (...)

2. (...)

- (...)

- (...)B. S.,

3. (...)

(...)

(...)

S., (...)